

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 47
(2/2019)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JUDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLOU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Academy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *Zdradziłeś – zapłać? Cywilnoprawne konsekwencje zdrady małżeńskiej i ich współczesna erozja* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relacja między oświadczeniami woli a oświadczeniami wiedzy* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Prawo do rozpowszechniania wizerunku sportowca* | 43

GABRIELA SACHA *Sztuczna inteligencja a prawo autorskie* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *Pośrednie, umowne ograniczenie umocowania prokurenta współnika spółki cywilnej przez umowę spółki skuteczne wobec osób trzecich* | 78

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Prosta spółka akcyjna na Słowacji – ogólna charakterystyka i wybrane problemy* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Czy wystarczający jest próg wyłączenia prospektu emisyjnego na poziomie 2,5 mln EURO?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *Wady i zalety postępowań odrębnych na przykładzie postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożonego przed jego ogłoszeniem* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Przestępstwo manipulacji instrumentami finansowymi - analiza jurydyczna na tle regulacji rozporządzenia MAR i dyrektywy MAD II* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *Słów kilka o instytucji wspólnych zespołów śledczych w przyrządzie polskiej procedury karnej* | 173

KAROL JUSZKA *Czynniki dotyczące podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych* | 195

KAROLINA PALKA *Przestępstwo zniszczenia i uszkodzenia dziedzictwa archeologicznego w słowackim prawie karnym* | 205

MARLENA STRADOMSKA *Kryptowaluty jako zagrożenie dla systemu jednostki – analiza prawno – psychologiczna* | 222

PAULINA KOWALSKA *Udział radnego w głosowaniu a jego interes prawny* | 234

ANDRZEJ MICHALIK *Prawnopodatkowe konsekwencje udziału kościelnych osób prawnych w rozwijaniu sektora spółdzielni socjalnych osób prawnych* | 250

MAGDALENA MICHALSKA *Miejsce sądownictwa polubownego w polskim porządku konstytucyjnym* | 274

DOMINIK TYRAWA *Autostrada i droga ekspresowa jako obszar quasi specjalny w systemie dróg publicznych* | 291

PIOTR OLEJNICZAK *Problemy praktyczne związane z ustaleniem podmiotu opodatkowania podatkiem od nieruchomości* | 305

TRISTAN SKUPNIEWICZ *Geneza i rozwój standardów emisji spalin pojazdów w Unii Europejskiej* | 319

ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius i koniec tradycji scholastycznej w nauce prawa* | 332

KRZYSZTOF BOKWA *„Baron Cygański” J. Straussa – spojrzenie prawne* | 355

KAROL SKOREK *Krytyka austriackiej szkoły ekonomicznej w ujęciu Oskara Langego* | 380

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRHLAYĄ *Planowanie zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie turystycznym* | 394

Glosa

TOMASZ RAKOCZY *Wykładnia językowa i celowościowa przepisu zawierającego katalog osób, którym przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2017 r., II SA/Po 307/17 | 407*

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2016 r., II OSK 3152/14 | 422*

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *O humanitarnym nawracaniu pogan w świetle bulli Honoriusza III | 433*

Contents

Articles

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *You betray – you must pay? Civil-law consequences of adultery and the modern erosion thereof* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relation between statements of will and statements of knowledge* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Right to disseminate the image of an athlete* | 43

GABRIELA SACHA *Copyright and Artificial Intelligence* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *The issue of limiting indirectly the scope of powers of procuration in respect of third parties by creating the right to represent the partner in the civil law related partnership agreement* | 78

KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Simple joint stock company in Slovakia - general characteristics and selected problems* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Is 2.5 million EUR prospectus exemption threshold enough?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *The advantages and disadvantages of separate proceedings by the case of writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons of the verdict submitted before it's announcement* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Market manipulation offence – juridical analysis under Market Abuse Regulation and Market Abuse Directive 2* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *A few words about joint investigation teams from the perspective of Polish criminal procedure* | 173

- KAROL JUSZKA *Factors connected with resume preparatory criminal proceedings in the judgments issued by the Supreme Court and common courts* | 195
- KAROLINA PALKA *The crime of damaging and devaluation of archaeological heritage in Slovak criminal law* | 205
- MARLENA STRADOMSKA *Cryptocurrencies as a threat to the individual's system - legal and psychological analysis* | 222
- PAULINA KOWALSKA *Participation of the councillor in the voting and his legal interest* | 234
- ANDRZEJ MICHALIK *Legal and tax consequences of support church legal person in development of social cooperative movement* | 250
- MAGDALENA MICHALSKA *The position of arbitration in Polish constitutional order* | 274
- DOMINIK TYRAWA *Motorway and expressway as quasi special on public roads* | 291
- PIOTR OLEJNICZAK *Practical problems related to determining the subject of real estate taxation* | 305
- TRISTAN SKUPNIEWICZ *The origin and development of vehicle emissions standards in the European Union* | 319
- ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius and the end of the scholastic tradition in the science of law* | 332
- KRZYSZTOF BOKWA *„The Gypsy Baron” by J. Strauss – a legal view* | 355
- KAROL SKOREK *Criticism of the Austrian school of economics in terms of Oskar Lange* | 380
- MARCIN MOLENDNA, MARTA KRUHLAYA *Human resources planning in a tourist enterprise* | 394

Gloss

TOMASZ RAKOCZY *Linguistic and system interpretation of the legal article including the catalogue of persons entitled to nursing benefit. Gloss to the decision of WSA of Poznan from 29th of June 2017, II SA/Po 307/17* | 407

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 27 September 2016, file ref. II OSK 3152/14* | 422

Source text

ARTUR LIS *On the humanitarian conversion of pagans in the boulevard of Honorius III* | 433

Jarosław Kowalski

Wady i zalety postępowań odrębnych na przykładzie postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego

The advantages and disadvantages of separate proceedings by the case of writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings

Wstęp

Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego postępowań odrębnych, w szczególności postępowania upominawczego i jego kwalifikowanej konstrukcji/ odmiany w postaci elektronicznego postępowania upominawczego usprawniło przebieg postępowania cywilnego¹. Stosowanie przez sądy wspomnianych postępowań znacząco przyspiesza i upraszcza cały proces dochodzenia praw przez uczestników postępowania. Przytoczone tryby pozwalają odciążać przeładowane sądy powszechne, a także zmniejszyć zatory orzecnicze. Ustawodawca tworząc i wprowadzając elektroniczne postępowanie upominawcze połączył rozwiązania prawne już istniejące z możliwościami informatycznymi jakie daje współczesna technika, dzięki czemu łatwo i szybko strona może uzyskać rozstrzygnięcie swojej sprawy.

Głównym celem artykułu jest identyfikacja mocnych i słabych stron postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego, a także

¹ K. Flaga-Gieruszyńska, *Informatyzacja postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia*, „Studia Informatica Pomerania” 2017, nr 3, s. 15-24; P. Jadłowski, *Postępowanie upominawcze i nakazowe de lege ferenda*, „Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ” 2017, nr 1, s. 70; M. Odlańska-Poczobutt, *Inercja instytucjonalna a innowacyjne rozwiązania w sądach powszechnych w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie” 2016, nr 89, s. 351-365.

wskazanie kierunków ich poprawy/doskonalenia. Do realizacji tego celu posłużyły następujące metody badawcze: krytyczny przegląd literatury przedmiotu, aktów prawnych i doświadczenia z własnej pracy zawodowej w charakterze pełnomocnika procesowego.

Postępowania odrębne

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego² określa dwa tryby postępowania, tryb procesowy i postępowanie nieprocesowe. W przypadku trybu procesowego mamy do czynienia z postępowaniem zwykłym (postępowanie toczące się na zasadach ogólnych) oraz tzw. postępowania odrębne (inaczej: postępowanie procesowe szczególne, tryb szczególny). Kodeks postępowania cywilnego na dzień 1 lutego 2019 r. wyróżnia piętnaście postępowań odrębnych, z których każde posiada pewne wyjątkowe cechy i stosowane jest w określonych w k.p.c. sytuacjach.

Są to:

1. postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi (art. 453-458 k.p.c.)
2. postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 459-476 i art. 477-477⁷ k.p.c.)
3. postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 459-476 i art. 477⁸- 477¹⁶ k.p.c.)
4. postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania (art. 478- 479 k.p.c.)
5. postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów (art. 479¹-479³⁵ k.p.c.)
6. postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c.)
7. postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki (art. 479⁴⁶- 479⁵⁶ k.p.c.)
8. postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty (art. 479⁵⁷- 479⁶⁷ k.p.c.)
9. postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego (art. 479⁶⁸- 479⁷⁸ k.p.c.)
10. postępowanie nakazowe (art. 484¹ - 497 k.p.c.)
11. postępowanie upominawcze (art. 497¹-505 k.p.c.)

² Dz. U. Nr 43, poz. 296, dalej k.p.c.

12. postępowanie uproszczone (art. 505¹- 505¹⁴ k.p.c.)
13. europejskie postępowanie nakazowe (art. 505¹⁵-505²⁰ k.p.c.)
14. europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (art. 505²¹- 505^{27a} k.p.c.)
15. elektroniczne postępowanie upominawcze (art. 505²⁸ - 505³⁸ k.p.c.)³.

Zgodnie z założeniem ustawodawcy, głównym trybem stosowanym przez sądy powszechne miał być tryb zwykły. Jednakże w związku z rozszerzaniem katalogu trybów odrębnych, jak też ze stopniowymi zmianami dotyczącymi poszczególnych postępowań (np. zwiększenie wartości przedmiotu sporu w postępowaniu uproszczonym z 10.000 zł do 20.000 zł), to postępowania odrębne są w sprawach cywilnych najczęściej stosowane. Zjawisko to spowodowane jest wieloma czynnikami. Przedmiotem dalszych rozważań jest tryb szczególny postępowania cywilnego, tj. postępowanie upominawcze i jego konstrukcyjna odmiana, jaką jest elektroniczne postępowanie upominawcze (dalej: EPU) wprowadzone na mocy przepisów z 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁴.

Przepisy regulujące postępowanie upominawcze i EPU znajdują się w Księdze pierwszej, Dział V i VIII.

Postępowanie upominawcze

Zgodnie z k.p.c. postępowanie upominawcze należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych. Właściwość rzeczowa i miejscowa podlega analogicznej regulacji jak w przypadku postępowania zwykłego. W postępowaniu upominawczym rozpatrywane są sprawy, w których powód dochodzi roszczenia pieniężnego. Przepisy k.p.c. stanowią, że nakaz zapłaty może być wydany również w innych sprawach aniżeli sprawy o zapłatę pod warunkiem, że przepis szczególny tak stanowi⁵. W przypadku dochodzenia roszczenia pieniężnego brak jest określonych ustawowo granic.

Pismo wszczynające spór winno czynić zadość wymaganiom określonym w art. 187 § 1 oraz art. 126 i 126¹ k.p.c. W przypadku postępowania upominawczego, w sytuacji określonej w art. 187¹ zastosowanie znajduje również treść art. 505² k.p.c., nakładający na stronę powodową obowiązek złożenia pozwu na

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1360).

⁴ Dz. U. Nr 26, poz. 156, ze zm.

⁵ Art. 498 § 1 k.p.c.

urzędowym formularzu. Opłata od pozwu powinna być uiszczona na tych samych zasadach jak opłata od pozwu wnoszonego w postępowaniu, które odbywa się według przepisów ogólnych.

Dobrym rozwiązaniem zastosowanym w postępowaniu upominawczym jest brak obowiązku umieszczania w pozwie wniosku o wydanie nakazu zapłaty. Działania mające na celu wydanie nakazu zapłaty sądy rejonowe jak i okręgowe podejmują z urzędu co wynika z obligatoryjnego charakteru postępowania upominawczego. Decyzja dotycząca tego czy dana sprawa ma być rozpatrywana w postępowaniu upominawczym należy do przewodniczącego wydziału i jest podejmowana w drodze zarządzenia na podstawie przepisów określonych w art. 201 § 1 k.p.c.⁶. W przypadku wskazania takiego wniosku w pozwie, należy go rozumieć jedynie jako chęć zwrócenia uwagi sądowi na taką możliwość.

Główną cechą odróżniającą postępowanie upominawcze od postępowania prowadzonego w trybie zwykłym jest sposób rozpatrywania danej sprawy. Zasadniczo postępowanie upominawcze ogranicza się do wydania przez sąd nakazu zapłaty na posiedzeniu niejawnym, ewentualnie do stwierdzenia, że brak jest podstaw do wydania takiego nakazu.

Artykuł 499 k.p.c. określa katalog sytuacji, zgodnie z którym nakaz nie może być wydany. Sytuacja taka ma miejsce gdy:

1. roszczenie jest oczywiście bezzasadne;
2. przytoczone okoliczności budzą wątpliwości;
3. zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego;
4. miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić kraju⁷.

W sytuacji stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, sprawa jest rozpatrywana w trybie właściwym dla niej, to jest albo w procesie prowadzonym na zasadach ogólnych albo w innym postępowaniu odrębnym. Sąd wydaje postanowienia o braku podstaw lecz najczęściej zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy, o której to bezzwłocznie informuje strony sporu.

Nakaz zapłaty to orzeczenie, które przy spełnieniu pewnych przesłanek może kończyć postępowanie. Nakaz zapłaty jest swoistego rodzaju propozycją zakończenia sporu skierowaną przez sąd do pozwanego⁸. W przypadku wydania nakazu zapłaty sąd przesyła go wraz z odpisem pozwu pozwanemu. W treści nakazu Sąd nakazuje pozwanemu zapłacić określoną kwotę w ciągu dwóch tygodni

⁶ M. Manowska, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego Komentarz. Tom I*, Warszawa 2015, s. 1391.

⁷ Art. 499 § 1 k.p.c.

⁸ Zob. więcej: M. Manowska, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks...*, s. 817-818.

albo w tym terminie wnieść sprzeciw. To do pozwanego należy decyzja czy akceptuje wydany nakaz zapłaty i godzi się na takie zakończenie sprawy czy też wdaje się w spór. Skutkiem prawidłowego wniesienia sprzeciwu jest to, że nakaz zapłaty traci moc, a sąd rozpoznający sprawę wyznacza rozprawę jednocześnie informując o tym fakcie strony. W przypadku gdy nie dojdzie do wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty staje się prawomocny i uzyskuje moc prawną równą prawomocnemu wyrokowi. Po uprawomocnieniu się nakazu zapłaty powód może złożyć w sądzie wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Po uzyskaniu klauzuli, powód dysponuje tytułem egzekucyjnym i może skierować do komornika wniosek egzekucyjny w celu egzekucji przysługującego mu świadczenia.

Elektroniczne postępowanie upominawcze

Elektroniczne postępowanie upominawcze (dalej: EPU) jak już wspomniano, zostało wprowadzone do porządku prawnego w roku 2010⁹. Wprowadzeniu nowego trybu jakim jest postępowanie elektroniczne upominawcze przyświecać miało przyspieszenie rozpatrywania spraw, zmniejszenie zatorów orzeczniczych w sądach powszechnych, a także ułatwienie dochodzenia roszczeń przedsiębiorcom (w tym również powodom masowym) w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą¹⁰. Celem było również zwiększenie efektywności ochrony prawnej udzielanej w procesie cywilnym. Ustawodawca przyjął rozwiązanie, zgodnie z którym całość postępowań prowadzonych w trybie elektronicznym miała być rozstrzygana przez jeden z sądów rejonowych. W związku z przyjętym założeniem, na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 15 grudnia 2009 r. w sprawie ustalenia sądu rejonowego, któremu przekazuje się rozpoznawanie spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych¹¹, postanowiono, że Sądem tym będzie Sąd Rejonowy Lublin-Zachód i w ramach którego sprawy rozpatrywane będą przez VI Wydział Cywilny (tzw. e-sąd). W zakresie sądu odwoławczego ustalono, że funkcję tę pełnić będzie II Wydział Cywilny Odwoławczy Sądu

⁹ Postępowanie to wprowadzono do Kodeksu z dniem 1 stycznia 2010 r. ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2009, Nr 26, poz. 156).

¹⁰ Zob. uzasadnienie do projektu z dnia 25 czerwca 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=6, data dostępu: 1 marca 2019).

¹¹ Dz. U. Nr 220, poz. 1728, ze zm.

Okręgowego w Lublinie. Rozwiązanie to zostało przyjęte w zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2009 r.

Jednym z założeń przyjętych przez ustawodawcę było dążenie do tego aby całość postępowania prowadzona była za pomocą systemu teleinformatycznego. Drugim założeniem było to żeby całość akt postępowania posiadała formę zdematerializowaną/cyfrową. Zarówno jedno jak i drugie założenie jest nie do końca zrealizowane. Świadczy o tym chociażby pozostawienie pozwanemu (w przeciwieństwo do powoda) możliwości wyboru co do sposobu wniesienia sprzeciwu. Pozwany może wybrać, czy takie pismo złoży w formie tradycyjnej (papierowej) czy drogą elektroniczną. Złożenie pisma drogą elektroniczną możliwe jest wyłącznie wtedy gdy pozwany posiada konto użytkownika oraz wyposażony jest w możliwość złożenia podpisu elektronicznego w rozumieniu ustawy z 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym¹². Na obowiązek opatrzenia wnoszonego pisma kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP wskazuje również przepis art. 126 § 5 k.p.c.

Elektroniczne postępowanie upominawcze ma zastosowanie w przypadku dochodzenia roszczeń pieniężnych, a w innych sytuacjach gdy przepis szczególnie tak stanowi¹³. Obowiązujący stan prawny nie przewiduje żadnego przepisu szczególnego¹⁴. W tym miejscu należy wskazać, że w związku z ograniczeniami technicznymi w ramach elektronicznego postępowania upominawczego można dochodzić roszczeń, których wartość nie przekracza 100.000.000 zł (sto milionów złotych)¹⁵. W przeciwieństwie do tzw. zwykłego postępowania upominawczego w przypadku EPU nie mają zastosowania przepisy dotyczące właściwości rzeczowej. Niezależnie od wartości żądanego roszczenia, sądem właściwym pozostaje sąd rejonowy, w ramach którego działa e-sąd. W elektronicznym postępowaniu upominawczym, aż do wydania postanowienia o braku podstaw, nie znajdują również zastosowania przepisy dotyczące właściwości miejscowej. Przepisy te brane są pod uwagę dopiero od chwili wydania postanowienia o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty i przekazania sprawy według właściwości ogólnej. W takim przypadku sąd (referendarz) stosuje przepisy o właściwości miejscowej wynikające z k.p.c. (art. 27 i następane).

¹² Dz. U. Nr 130, poz. 1450, ze zm.; zob. więcej: M. Maciejewska – Szałas, *Forma pisemna i elektroniczna czynności prawnych. Studium prawnoporównawcze*, Warszawa 2014.

¹³ Art. 505²⁸ w zw. z art. 498 § 1 k.p.c.

¹⁴ K. Weitz, [w:] T. Erciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego Komentarz. Tom II*, Warszawa 2012, s. 1015.

¹⁵ M. Gołuch, *E- SĄD, czyli elektroniczne postępowanie upominawcze (EPU)*, „Człowiek w Cyberprzestrzeni” 2017, nr 1, s. 91.

Omawiany tryb postępowania zasadniczo może zakończyć się w dwojaki sposób. Po pierwsze, sąd uwzględnia żądanie powoda i wydaje nakaz zapłaty, albo opierając się na treści art. 499 k.p.c. wydaje postanowienie o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Szczególną kwestią jest sytuacja, gdy po wydanym nakazie zapłaty sąd wydaje zarządzenie, w którym wzywa powoda (pełnomocnika powoda) do wskazania aktualnego adresu pozwanego wyznaczając jednocześnie 7 dniowy termin na dokonanie czynności pod rygorem uchylenia nakazu zapłaty. Przyjęte rozwiązanie wydaje się całkowicie błędne i jako takie powinno zostać przez ustawodawcę zmienione. W omawianej sytuacji powód jeśli nie posiada informacji (a tak jest najczęściej) dotyczącej miejsca zamieszkania pozwanego ma do wyboru dwie możliwości. Pierwsza to wysłanie wniosku do urzędu miasta lub gminy o udostępnienie danych adresowych z rejestru mieszkańców (od 1 stycznia 2019 również z Rejestru PESEL). Drugą możliwością jest wystąpienie do Centrum Personalizacji Dokumentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w celu uzyskania danych adresowych z Rejestru PESEL. W przypadku urzędu gminy/miasta rozpatrywanie wniosku podlega przepisom Kodeksu postępowania administracyjnego, który w art. 35 § 3 stanowi, że: „załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania”¹⁶. W przypadku złożenia wniosku do Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA w 2018 r., czas oczekiwania na informację zwrotną wynosił średnio od 6 do 8 miesięcy. Powodem takiego stanu rzeczy jest ogromna liczba wniosków, jakie są wysyłane do tego organu. W związku z powyższym żądane dane nie mogą być dostarczone w terminie, co z kolei skutkuje uchyleniem nakazu i umorzeniem postępowania, niwecząc jednocześnie założenia jakie przyświecały wprowadzeniu elektronicznego postępowania upominawczego.

Przepisy regulujące elektroniczne postępowanie upominawcze przewidują analogicznie jak w przypadku postępowania upominawczego możliwość zaskarżenia nakazu zapłaty poprzez „prawidłowe” wniesienie sprzeciwu. Zasadniczo do sprzeciwu stosuje się art. 505³⁵ k.p.c. oraz 535³⁶ k.p.c. Treść pierwszego z przytoczonych przepisów jest następująca „do sprzeciwu od nakazu zapłaty nie dołącza się dowodów”. Drugi z przepisów wskazuje na skutek jaki następuje po prawidłowym wniesieniu sprzeciwu tj. uchylenie nakazu zapłaty i przekazanie sprawy według właściwości ogólnej. Należy wskazać, że do elektronicznego

¹⁶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2096)

postępowania upominawczego mają zastosowanie również przepisy o postępowaniu upominawczym. Odnośnie zaś samego sprzeciwu, pozwany składając sprzeciw zobowiązany jest uwzględnić w jego treści art. 503 k.p.c. Z treści tego przepisu można wyczytać, że pozwany musi wskazać czy zaskarża nakaz w całości czy w części, wskazać zarzuty, a także dowody i okoliczności faktyczne¹⁷. Należy zgodzić się ze stanowiskiem P. Telusiewicza¹⁸, który negatywnie określa wymagania jakie powinien spełniać sprzeciw wnoszony przez pozwanego i według którego powinno dążyć się do uproszczenia czynności procesowych pozwanego przy wnoszeniu sprzeciwu.

W odniesieniu zaś do sprzeciwu, a dokładniej do czynności podejmowanych przez sąd w przypadku wniesienia pisma/sprzeciwu przez pozwanego to można zauważyć pewną niepokojącą tendencję do uznawania za sprzeciw każdego pisma wnoszonego przez pozwanego. Jako pełnomocnik procesowy reprezentujący powodów masowych zauważyłem, że niezależnie od rodzaju/nagłówka pisma i materii jakiej dotyczy, każdy jest uznawany za sprzeciw, co w mojej ocenie jest nieprawidłowe. Pozwani składają pisma z treści których wynika, że nie sprzeciwiają się nakazowi zapłaty a jedynie wnoszą np. o rozłożenie świadczenia na raty lub umorzenie części roszczenia albo umorzenie kosztów procesu lub samych odsetek. Na podstawie zdobytego doświadczenia zawodowego, stwierdzam, że sąd sprawdza tylko czy pismo uznane za sprzeciw zostało wniesione w terminie i podpisane przez pozwanego. Jeśli tak to uznaje, że doszło do prawidłowego wniesienia sprzeciwu co, jak już wspomniano, powoduje uchylene sprzeciwu i przekazanie sprawy do sądu właściwości ogólnej dla pozwanego. Jedynym rozwiązaniem dla powoda działającego czy to osobiście czy też przez pełnomocnika jest wniesienie skargi za pośrednictwem systemu informatycznego.

Do pozytywnych rozwiązań przyjętych w elektronicznym postępowaniu upominawczym, szczególnie z punktu widzenia powoda (w tym powoda masowego) jest brak obowiązku załączania do pozwu dowodów, a jedynie ich opisanie za pomocą specjalnego formularza. Rozwiązanie takie znacznie ułatwia i przyspiesza składanie pozwów w systemie teleinformatycznym. Ponadto znacznie obniża koszty złożenia pozwu.

Niewątpliwie pozytywnym rozwiązaniem z punktu widzenia powoda jest również obniżenie wysokości opłat, które należy uiścić przy składaniu pozwu. Zasady, tryb pobierania opłat i ich wysokość dla spraw cywilnych

¹⁷ Zob. więcej: G. Bar, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego – komentarz*, Warszawa 2016, s. 256-257.

¹⁸ P. Telusiewicz, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – ocena przepisów obowiązujących od dnia 8 września 2016 r.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2017, nr 4, s. 85.

została określona w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹⁹. Ustawa różnicuje opłaty od pozwów w zależności od trybu w jakim dany pozew będzie rozpatrywany. W przypadku „zwykłego” postępowania upominawczego, w sprawach majątkowych opłata stosunkowa wynosi 5% ²⁰ (przykład: wartość przedmiotu sporu 100.000 zł x 5% = 5000 zł). W elektronicznym postępowaniu upominawczym opłata ta wynosi ¼ opłaty stosunkowej czyli 1,25% (przykład: wartość przedmiotu sporu 100.000 zł x 1,25% = 1.250 zł)²¹. W tym miejscu trzeba również wskazać, że w przypadku składania pozwu za pośrednictwem zawodowego pełnomocnika (adwokat, radca prawny) ustawodawca zniósł obowiązek załączania dokumentu pełnomocnictwa ograniczając się jedynie do opisanego tego dokumentu. W związku z tym, że powód działający z pomocą profesjonalnego pełnomocnika, na etapie postępowania prowadzonego w ramach elektronicznego postępowania upominawczego w przeciwieństwie do postępowania upominawczego nie jest zobowiązany do uiszczania opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Na pozytywną ocenę zasługuje również formularz, za pomocą którego powód lub jego pełnomocnik wnosi powództwo. Proste i przejrzyste rozwiązania ułatwiają składanie pozwu, szczególnie osobom, które na co dzień mają niewiele wspólnego z tworzeniem lub stosowaniem prawa. Formularz strona po stronie prowadzi powoda do stworzenia pisma/pozwu zgodnego z wymogami wynikającymi z art. 126 i 187 k.p.c. uwzględniając odrębności wynikające z przepisów określonych dla postępowań odrębnych.

Nie zgadzam się z negatywną oceną wyrażoną przez P. Telusiewicza²² dotyczącą umorzenia postępowania na wniosek powoda. Możliwość taką wprowadziła nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 8 września 2016 r. W mojej ocenie wprowadzenie takiej możliwości dla powoda składającego pozew jest dobrym rozwiązaniem. Zdarzają się bowiem sytuacje, gdy już po złożeniu pozwu powód może nie być zainteresowany dalszym dochodzeniem roszczenia, bo np. pozwany spełnił swoje roszczenie względem niego. Wydanie przez sąd postanowienia o braku podstaw wraz z postanowieniem o umorzeniu powoduje, że powód nie musi dokonywać żadnych dodatkowych czynności, a ponadto szybciej dostanie zwrot opłaty sądowej, którą uiszczył na etapie wnoszenia pozwu. Wprowadzenie tego rozwiązania z całą pewnością wpłynęło na przyspieszenie postępowania i przynajmniej w niewielkim zakresie odciążenie

¹⁹ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, cyt. dalej: u.k.s.c. (tekst jednolity Dz. U. z 2018, poz. 300).

²⁰ Art. 13 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

²¹ Art. 19 ust. 2 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

²² P. Telusiewicz, *Elektroniczne...*, s. 83-85.

sądów powszechnych. Za prawidłowe trzeba natomiast uznać stanowisko G. Bar, która stwierdza, że w wielu wypadkach powód jest wyłącznie zainteresowany uzyskaniem w EPU nakazu zapłaty, a w sytuacji gdy jest to niemożliwe, procedowanie w ramach tzw. postępowania zwykłego lub innego postępowania odrębnego może być dla powoda ekonomicznie nieefektywne, co sprawia, że w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty cofnąłby pozew²³.

Wydaje się, że negatywnie należy ocenić brak obowiązku uzasadniania postanowienia o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Wprowadzenie obowiązku uzasadnienia takiego postanowienia, choćby nawet kilkudzaniowego, pomogłoby powodowi poprawniej formułować pozwy w przyszłości, a także dałoby pewność, że sąd zapoznał się z treścią pozwu.

Uważam, że w przypadku elektronicznego postępowania upominawczego w związku z jego specyficznym charakterem należałoby ograniczyć możliwość wydawania postanowienia o braku podstaw tylko do sytuacji określonej w art. 499 k.p.c. pkt 2, to jest „sytuacji gdy miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju”. Stosowanie przez sąd jako podstawy do odmowy wydania nakazu zapłaty punktów od 1-3 art. 499 k.p.c. w sytuacji gdy sąd ma jedynie samą treść pozwu bez jakichkolwiek dowodów i na podstawie tego wyciąganie wniosków o bezzasadności roszczenia czy też okoliczności budzących wątpliwości wydaje się wątpliwe.

Zakończenie

Podsumowując rozważania dotyczące stosowania przez sądy trybów odrębnych w szczególności zaś postępowania upominawczego i EPU należy stwierdzić, iż wprowadzenie tych konstrukcji przyspieszyło postępowania sądowe i skróciło czas oczekiwania strony na rozstrzygnięcie sprawy. Ponadto, usprawniło i ułatwiło pracę sędziów sądów powszechnych. W przypadku elektronicznego postępowania upominawczego, zalety takie jak brak obowiązku dołączania dowodów, obniżona opłata od pozwu, szybsze rozstrzygnięcie spraw, mają znaczący wpływ na wybór tego rodzaju postępowania przez powodów. W odniesieniu zaś do postępowania upominawczego, stosowanie przez sąd tego trybu z urzędu a także brak obowiązku składania w tym zakresie wniosku również należy ocenić jako pozytywne. Uważam, że zarówno w przypadku postępowania upominawczego,

²³ G. Bar [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego – komentarz*, red. Warszawa 2016, s. 249.

jak i elektronicznego postępowania upominawczego zmiany wprowadzane przez ustawodawcę w kolejnych nowelizacjach kodeksu postępowania cywilnego zmierzają w prawidłowym kierunku to jest w celu przyspieszenia rozstrzygania spraw przez sądy.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2096).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1360).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku - o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 300).

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009, Nr 26, poz. 156).

Literatura

Weitz K., [w:] Ereciński T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Tom II*, Warszawa 2012.

Flaga-Gieruszyńska K., *Informatyzacja postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia*, „Studia Informatica Pomerania” 2017, nr 3, DOI: 10.18276/si.2017.45-02

Bar G., [w:] Gołaczyński J., Szostek D. (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego – komentarz*, Warszawa 2016.

Gołuch M., *E-SĄD, czyli elektroniczne postępowanie upominawcze (EPU)*, „Człowiek w Cyberprzestrzeni” 2017, nr 1.

Jadłowski P., *Postępowanie upominawcze i nakazowe de lege ferenda*, „Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ” 2017, nr 1.

Maciejewska – Szalas M., *Forma pisemna i elektroniczna czynności prawnych. Studium prawnoporównawcze*, Warszawa 2014.

Manowska M., [w:] Manowska M. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*, Warszawa 2015.

Odlanicka-Poczobutt M., *Inercja instytucjonalna a innowacyjne rozwiązania w sądach powszechnych w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie” 2016, nr 89.

Telusiewicz P., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – ocena przepisów obowiązujących od dnia 8 września 2016 r.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2017, nr 4.

Strony internetowe

https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=6, data wejścia 26.02.2019.

Streszczenie

W pracy zostały omówione cechy postępowań odrębnych - postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego. Omówiono wady i zalety tych postępowań odrębnych, a także przedstawiono propozycje zmian, jakie można wprowadzić w celu skuteczniejszego i bardziej efektywnego wykorzystania tych właśnie trybów odrębnych.

SŁOWA KLUCZOWE: postępowanie cywilne, postępowanie odrębne, postępowanie upominawcze, elektroniczne postępowanie upominawcze, e-sąd.

Summary

The author of the paper discusses the features of separate proceedings, writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings. The advantages and disadvantages of separate proceedings are analyzed. The basic ideas of the proposed changes to the current system of separate proceedings were presented and discussed (in order to make it more efficient and effective).

KEY WORDS: civil proceedings, separate proceedings, writ proceedings, electronic writ-of-payment proceedings, e-court.

Nota o autorze

mgr Jarosław Kowalski, radca prawny, absolwent Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (2010 r. – magister administracji, 2012 r. – magister prawa), od 2016 roku prowadzący działalność gospodarczą w formie Kancelarii Radcy Prawnego, od 2017 roku prowadzący wykład z Prawa żywnościowego na Wydziale Ekonomicznym UMCS w Lublinie